

Børnehuset Møllegades læreplan

I henhold til lov om social service §8 skal de enkelte dagtilbud udarbejde en læreplan.

Læreplanen bygger på det børnesyn der kommer Sønderborg Kommune har vedtaget. Er livssyn hvor alle børn har ret til et godt liv – et liv med trivsel og en tryk opvækst, hvor livsglæde og livslang læring indgår som væsentlige faktorer.

Læreplanen bygger også på Salamanca Erklæringen, som siger at alle børn så vidt muligt skal inkluderes i dagtilbudet.

Der udover bygger læreplanen på FN børnekonvention som siger at alle børn har ret til

- Grundlægende rettigheder, fx mad, sundhed og et sted at bo
- Til udvikling, skolegang, fritid, leg og information
- Til beskyttelse, mod krig, vold, misbrug og udnyttelse
- Til medbestemmelse, fx indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed.

Det betyder at

- Børnene oplever tryghed og omsorg fra nærværende og tydelige voksne.
- Børnene har ret læring, udvikling og dannelse som grundlag for at kunne mestre deres liv.
- Børnene får mulighed for at erhverve kundskaber, der gør dem til kompetente samfundsborgere, og som giver dem lyst til livslang læring.
- Børnene vokser op i et sundhedsfremmende miljø og lære at træffe sunde valg.
- Børnene behandles med ligestilling, tolerance og respekt.
- Børnene har ret til at blive hørt og inddraget.
- Børnene har brug for venskaber og nære relationer til andre børn og voksne.
- Hvert enkelt barn er unik og understøttes i sin egen udvikling, samtidig med at det oplever, at det er positivt at indgå og udvikle sig i et fællesskab.

Missionen

Vi skaber det gode og trygge børnehave-hverdagsliv sammen med forældrene

Børnene styrker deres selvværd

- fordi de oplever at de har en værdi, og fordi de lærer sig noget

Børnene oplever tryghed, kærlighed og omsorg

- fordi vi er nærværende og støtter børnene i at være med i fællesskabet

Børnene tager gode oplevelser med sig hjem

- oplevelser som de deler med far og mor

Visionen og målet

Vi skaber en atmosfære af nærværende daginstitution som

- giver børnene tryghed, tillid og selvværd

- giver børnene spændende og udfordrende aktiviteter samt oplevelser

og gennem det styrke barnet med udgangspunkt i barnets alder, udvikling og kultur

Ambitionen

Børnene er vores fælles samarbejdspartner.

Sammen med forældrene skaber vi de bedste muligheder for at børnene udvikler sig til glade, selvstændige og harmoniske børn.

Det gør vi ved

- den livgivende **leg**

- den trygge **nærhed**

- den vedkommende **omsorg**

- det individuelle **hensyn**

- den udviklende **fordybelse**

- den værdiskabende **kommunikation**

Vores fem værdisætninger

1. Vi støtter børnene i de indre værdier

Selvværd

Selvtillid

Selvfølelse

Forståelse for andre

Udvikling

Vi ønsker at give børnene en hverdag, hvor de har det godt med sig selv og hinanden. En hverdag hvor de bliver accepteret som den de er, og hvor de føler at de er vigtige.

Vi er opmærksomme på børnenes følelser og tanker, og vi lader dem mærke at alle følelser er tilladt. Og vi hjælper barnet med at sætte ord på følelser og handlinger.

Vi ønsker at børnene accepterer hinanden.

Vi giver dem fysiske udfordringer, der giver dem kropslig erfaringer, så de lærer noget af krop og bevægelse.

Vi støtter børnene i det de er gode til, og giver dem udfordringer der giver dem succesoplevelser med udgangspunkt i deres alder og udvikling. Succeser hvor de lærer sig noget og bliver selvstændige.

Vi inspirerer til kreativitet, spontanitet og fantasi, samtidig ønsker vi at børnene forstår at det er nødvendigt med faste regler.

Vi viser børnene tillid, roser dem og giver dem medbestemmelse ved at involvere dem.

2. Vi støtter og videreudvikler børnenes sociale færdigheder

Tid – Rum – Plads i hverdagen til udvikling

Trivsel og omsorg

Integration og kultur

Grænser og behov

Sprog og manerer

Børnenes identitet formes i mødet med andre. Det stiller krav til os i mødet med hinanden og børnene, og det forudsætter, at børnene har plads, tid og rum til at lege og møde hinanden på deres præmisser.

Vi støtter børnene i at være med i fællesskabet.

Vi hjælper børnene med at modtage nye børn i gruppen og vise respekt for forskelligheder, fx sprog, hudfarve, kultur, adfærd.

Vi støtter børnene i at tale et pænt sprog og have gode manerer, ved selv at være det gode eksempel.

Vi hjælper børnene med at sige til og fra, men også at vise respekt for andres grænser.

Vi ønsker at børnene oplever der er Ok nogle gange barer at være sig selv – og andre gange at gemme sig i et hjørne med venner.

Vi ønsker, at børnene oplever at det ikke altid er nødvendigt, at få alle behov opfyldt her og nu.

Vi er opmærksomme på, at vi er rollemodeller. Vi ønsker derfor at være blide og nærværende voksne, så børnene oplever respekt, venlighed, omsorg, empati og humor. Kompetencer som børnene får brug for senere i livet.

3. Vi giver plads til leg og venskaber

Leg

Trivsel

Sproglig udvikling

Krop og bevægelse

Konflikter og vanskelige situationer

Legen er det vigtigste for børn i 0-6 års alderen. Her lærer de spilleregler som er nødvendige for at begå sig blandt andre mennesker. De oplever fordybelsen, koncentrationen, og de får bearbejdet indtryk, som det er svært at sætte ord på.

Vi skaber rum til lege og skabe venskaber. Det handler om den leg, som opstår børnene imellem, og som er helt spontan.

Børnene får gennem legen viden, både om sig selv og andre. Og de erfaringer og oplevelser som børnene udvikler her, får de brug for videre i livet. Derfor er legen vigtig.

Gennem legen opstår der venskaber børnene imellem. Når børnene er sammen med nogen, de kan lide, giver det glæde, nærhed og oplevelser i hverdagen. Disse venskaber kan ofte række langt ud i fremtiden.

Gennem legen bruger børnene hele deres krop, og fantasien og kreativiteten får frit løb. Det udløser grin og latter, og der er tid til drømme og fordybelse.

Vi stimulerer den sproglige udvikling, bl.a. ved at læse – synge – lave rim og remser. Både børnene og vi fortæller historier – og her får fantasien frit spil.

Sproget er en vigtig del af legen, da sproget er nødvendigt for at legen udvikler sig. Sproget er også nødvendigt for at løse de konflikter, der opstår.

Vi støtter børnene i at takle svære situationer og konflikter ved at lære dem at leve sig ind i hinandens situation og bruge et ordentligt sprog og gode manerer, dvs. den gode kommunikation.

4. Vi giver børnene gode oplevelser, udfordringer og støtter fantasi og kreativitet

Natur

Sundhed

Indlevelse

Forskellige – ønsker og behov

Vi ønsker at give børnene gode oplevelser og udviklende udfordringer i hverdagen. Det kan være alt – madlavning, gymnastik, projektor, en tur i skoven eller til en spejderhytte.

Vi ønsker at udvikle det sunde barn ved at give børnene sunde kostvaner og mange forskellige former for motion.

Vi prioriterer at ting tager tid og ønsker dermed at skabe nogle rammer for børnene, så de føler at de kan være med på deres præmisser. Det giver tid til fordybelse, og til at oplevelser bundfælder sig og bliver husket.

Vi støtter børnene i det de er gode til, men stiller samtidig krav og giver udfordringer, der fører til at de videreudvikler sig og får livgivende succeser.

Vi ønsker at støtte børnenes fantasi, kreativitet og nysgerrighed, ved selv at være nysgerrige, glade, nærværende og igangsættende sammen med børnene.

Vi respekterer børnenes ønsker og behov – og viser forståelse for det enkelte barns evner og forskellighed. Vi lærer børnene at der er frihed til forskellighed.

Det kræver, at vi er opmærksomme på både det fysiske og det psykiske rum.

5. Vi samarbejder med forældrene om børnenes udvikling og opdragelse

Gensidig respekt

Tillid

Åbenhed

Dialog

Samarbejde

Barnet er vores fælles samarbejdspartner.

Vores pædagogiske arbejde i børnehaven supplerer barnets udvikling og opdragelse i hjemmet. Og **sammen** med forældrene udvikler vi glade, selvstændige og harmoniske børn.

Forældre og børnehave varetager hver sin opgave i forhold til børnene, og vi møder hinanden i ligeværdighed. Vi har tillid til at vi sammen ønsker de bedste muligheder for børnene.

Vi tager ansvar for at skabe en god og åben dialog, hvor forældrene føler sig respekteret selvom vi ikke er enige.

Vi tager hinanden alvorligt og respekterer hinandens forskelligheder – og de uenigheder der vil opstå, behandler vi ligeværdigt.

Vi er overbevidste om at alle forældre er lige meget værd, og at vi skal behandle dem forskelligt. Vi accepterer og forstår at familier er forskellige – har forskellige livsvilkår og måske svære livsvilkår.

Personalet er ansvarligt for at atmosfæren i huset er sådan at forældrene er trygge ved at aflevere deres børn til os, og at forældrene til enhver tid kommer til os med små som store problemer.

Vi tager ansvaret for vores pædagogik og står fast på vores faglighed. Det betyder at vi involverer forældrene når der er problemer. Det gør vi på en ligeværdig måde.

Vi forventer, at forældrene deltager engageret i børnenes børnehave-hverdagsliv, så vi får et vedkommende samarbejde til gensidig inspiration.

Læreplaner Børnehuset Møllegade

2-årige · Modtagelse af nye børn

Sammenhæng Hvad vil vi gøre noget ved	Børnene er nye i Børnehuset, og de skal hurtigt blive en del af vores hverdag.
Mål Hvad er det vi vil opnå	Vi skaber tryghed for barnet og forældrene.
Tiltag Hvad skal vi gøre for at barnet når målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Forældrene og barnet besøger os før barnet starter. ▪ Vi taler med forældrene og får en godt kendskab til hinanden inden start. ▪ Vi aftaler hvem der er barnets nære pædagog og som har ekstra nærvær for barnet. ▪ Vi viser barnet hvordan hverdagen er i Børnehuset, fx rutiner og regler. ▪ Vi hjælper barnet ind i legen og ind i fællesskabet. ▪ Vi siger goddag og farvel sammen med barnet. ▪ Barnet sidder ved siden af en voksen når vi har samling. ▪ Vi har forældresamtale efter cirka 3 måneder. ▪ Daglig 'garderobesnak' med forældrene.
Tegn Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Barnet henvender sig til alle voksne på stuen. ▪ Barnet slipper den voksne og leger. ▪ Barnet indgår naturligt i fællesskaber. ▪ Barnet er glad for at komme i Børnehuset om morgenen og nyder at være her. ▪ Barnet færdes rundt i huset. ▪ Barnet har ikke længere brug for at sidde ved siden af en voksen til samling.
Evaluerings Hvad er så resultatet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvordan gik 3-måneders-samtalen?
Dokumentation	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Familiebillederne hænger på barnets stue. ▪ Vi har billeder af barnet sammen med andre børn

SMTTE-MODELLEN

Sammenhæng	Hvad vil vi gøre noget ved
Mål	Hvad er det vi vil opnå
Tiltag	Hvad skal vi gøre for at barnet når målet, fx hvad skal der ske i forløbet
Tegn	Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet
Evaluerings	Hvad er så resultatet

Læreplaner Børnehuset Møllegade

3-årige · Sprog, selvværd og selvtillid

Sammenhæng Hvad vil vi gøre noget ved	Nu er børnene trygge i Børnehuset, og der skal ske noget mere og nyt.
Mål Hvad er det vi vil opnå	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi styrker børnene selvværd. ▪ Barnet er selvhjulpen og har selvtillid. ▪ Vi stimulerer barnets sproglige udvikling.
Tiltag Hvad skal vi gøre for at barnet når målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi giver plads til den frie leg. ▪ Vi skaber læringsrum på stuen. ▪ Vi giver barnet tid til selv at klæde sig på og af. ▪ Børnene lærer at vaske hænder når de har været på toilettet og inden de skal spise. ▪ Børnene lærer bordskik. ▪ Børnene lærer at sætte ord på handlinger. ▪ Vi synger og spiller musik. ▪ Vi styrker kroppen og behersker bevægelser ▪ Vi læser bøger der svarer til børnenes alder ▪ Børnene går tur sammen med flere børn. ▪ Laver sprogvurdering.
Tegn Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Barnet leger rollelege. ▪ Barnet tør noget nyt. ▪ Barnet kan delvis klare selv at klæde sig på og af. ▪ Barnet vasker hænder før toilettet og inden vi spiser. ▪ Barnet siger længere sætninger.
Evaluerings Hvad er så resultatet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi har samtaler med forældrene. ▪ Vi iagttager hvordan barnet fungerer ▪ Vi udarbejder sprogvurdering.
Dokumentation	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi laver en fotoudstilling. ▪ Vi beskriver vores iagttagelser.

SMTTE-MODELLEN

Sammenhæng	Hvad vil vi gøre noget ved
Mål	Hvad er det vi vil opnå
Tiltag	Hvad skal vi gøre for at barnet når målet, fx hvad skal der ske i forløbet
Tegn	Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet
Evaluerings	Hvad er så resultatet

Læreplaner Børnehuset Møllegade

4-årige · Venskaber og social kompetence

Sammenhæng Hvad vil vi gøre noget ved	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alle basale behov er nu opfyldt, og barnet skal til at udvikle den sociale kompetence, knytte venskaber og overskride egne grænser. Alle skal være en naturlig del af fællesskabet.
Mål Hvad er det vi vil opnå	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Børnene kan fungere sammen på kryds og tværs, og de tager hensyn til hinanden. ▪ Alle er en del af fællesskabet. ▪ At styrke barnets selvstændighed og udvikling. ▪ At styrke praktiske færdigheder som fx klippe, tegne, farve. ▪ At lade barnet overskride egne grænser og derved få selvtilid.
Tiltag Hvad skal vi gøre for at barnet når målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi deler børnene i forskellige grupper. ▪ Børnene laver fælles opgaver. ▪ Børnene lærer at stå frem i forskellige situationer. ▪ Vi udfordrer børnene så de overskrider egne grænser. ▪ Vi gentager aktiviteter, så børnene kan øve sig.
Tegn Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alle kan lege med alle. ▪ Børnene ønsker selv at lære nyt. ▪ Børnene er ivrige efter at komme på tur. ▪ Børnene klipper og klistrer som en naturlig del af hverdagen.
Evaluering Hvad er så resultatet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi interviewer børnene.
Dokumentation	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi udstiller børnenes produkter og laver fotoudstilling. ▪ Børnene er med til at opføre et teaterstykke eller lignende.

SMTTE-MODELLEN

Sammenhæng	Hvad vil vi gøre noget ved
Mål	Hvad er det vi vil opnå
Tiltag	Hvad skal vi gøre for at barnet når målet, fx hvad skal der ske i forløbet
Tegn	Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet
Evaluering	Hvad er så resultatet

Læreplaner Børnehuset Møllegade

5-årige · Nye fællesskaber og nye spilleregler

Sammenhæng Hvad vil vi gøre noget ved	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Børnene indgår i nye fællesskaber og lærer de sociale spilleregler. ▪ Børnene skal være klar til skolen. ▪ Børnene styrker almenviden og kropsbevidstheden.
Mål Hvad er det vi vil opnå	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Børnene indgår i nye sammenhænge. ▪ Børnene får kropsbevidsthed. ▪ Børnene er ordentlige ved hinanden. ▪ Børnene taler ordentligt til hinanden. ▪ Børnene bliver klar til skolen. ▪ Børnene udvider deres almene viden.
Tiltag Hvad skal vi gøre for at barnet når målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi deler og blander gruppen. ▪ Vi har fælles aktiviteter. ▪ Vi tager ud for at se og opleve noget. ▪ Vi udfordrer børnene. ▪ Vi stiller krav til børnene. ▪ Vi laver 'skoleopgaver' ▪ Vi leger regellege.
Tegn Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Børnene er nysgerrige og spørgelystne. ▪ Børnene leger med hinanden og tager hensyn til hinanden. ▪ Børnene vil gerne være med i aktiviteterne. ▪ Børnene overholder reglerne i legen.
Evaluering Hvad er så resultatet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvordan klarer børnene 'skoleopgaverne'? ▪ Hvordan klarer børnene kravene til skolen? ▪ Leger børnene med hinanden? ▪ Taler børnene pænt til hinanden?
Dokumentation	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi laver fotoudstilling. ▪ 'Skoleopgaver'

SMTTE-MODELLEN

Sammenhæng	Hvad vil vi gøre noget ved
Mål	Hvad er det vi vil opnå
Tiltag	Hvad skal vi gøre for at barnet når målet, fx hvad skal der ske i forløbet
Tegn	Hvad vi ser, hører, føler og mærker på vej mod målet
Evaluering	Hvad er så resultatet

Tema: Barnets alsidige personlige udvikling

Mål	Indhold	Evaluering
Børn skal have	Det vil vi gøre ved at	Målene er nået når børnene
Selv værd definition <ul style="list-style-type: none"> Selv værd er en følelse af at være værdifuld og blive elsket, uden at skulle præstere noget 	<ul style="list-style-type: none"> den voksne skal vise glæde og nærvær, være sammen med barnet uden at det skal præstere noget modtage barnet som det menneske det er tage barnet alvorligt 	<ul style="list-style-type: none"> kan være sig selv være med i fællesskabet som den de er
Selvtillid definition <ul style="list-style-type: none"> at turde tage initiativ at turde give sig i kast med nye ting at turde turde 	<ul style="list-style-type: none"> vejlede i forskellige situationer og lade børnene prøve med den voksne som sikkerhedsnet rose og motivere fremhæve børnenes stærke sider 	<ul style="list-style-type: none"> selv tør prøve selv tager initiativ tror på sig selv
<ul style="list-style-type: none"> mulighed for at være med i et socialt fællesskab og en fælles kultur mulighed for at blive holdt af, passet på og værdsat 	<ul style="list-style-type: none"> lave grupper fx samling, ture ud af huset give omsorg, knus og kram huske alle 	<ul style="list-style-type: none"> indgår i nye grupper knytter nye venskaber føler sig værdsat
<ul style="list-style-type: none"> mulighed for udfordringer 	<ul style="list-style-type: none"> give børnene udfordringer og oplevelser der er tilpasset børnenes udviklingstrin støtte og motivere 	<ul style="list-style-type: none"> tør turde får succesoplevelser
<ul style="list-style-type: none"> mulighed for at forestille sig, drømme og fantasere mulighed for at blive nysgerrig 	<ul style="list-style-type: none"> rollelege og fantasilege emnearbejde fx teater skabe interesse vejlede børnene til selv at finde svar på deres spørgsmål 	<ul style="list-style-type: none"> leger forskellige roller uden voksen hjælp har været med og haft gode oplevelser. spøger til nye ting, viser interesse for nye ting
<ul style="list-style-type: none"> mulighed for at sige til og fra, have sin egen mening mulighed for at lære 	<ul style="list-style-type: none"> støtte børnene i selvvalgte beslutninger arbejde med temaer f.eks. kroppen, traditioner i 	<ul style="list-style-type: none"> udviser respekt for hinanden

<p>mere om sig selv og andre herunder respekt for forskelligheder</p>	<p>forskellige kulturer</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ være rollemodel 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mulighed for at gøre erfaringer som skaber nye mål 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ give udfordringer og modspil i samværet ▪ lave fx konkurrencer 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ erkender forskellighed ▪ sætter 'spor' i institutionen.

Sociale kompetencer

Mål	Indhold	Evaluering
Børn skal have	Det vil vi gøre ved at	Målene er nået når børnene
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at føle sig trygge i et rummeligt miljø 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vise respekt. ▪ give omsorg ▪ se barnet og være nærværende. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ er trygge og de føler der er plads til alle.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at føle sig som en del af fællesskabet ▪ mulighed for at opleve de hører til 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lave fælles aktiviteter ▪ lege, samarbejde og løse opgaver i fællesskab ▪ støtte børnene i at danne venskaber og komme med i en gruppe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ er glade for at være med ▪ har venner og kan være med i en gruppe
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for anerkendelse og respekt som den de er ▪ mulighed for inddragelse / indflydelse på deres dagligdag 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lade børnene være med til at bestemme hvad gruppen skal lave ▪ rose, være rollemodel for børnene. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ er i stand til selv at komme med i andres leg ▪ tør komme med forslag til hvad der skal ske
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at sætte grænser for sig selv ▪ mulighed for at lære at løse konflikter ▪ mulighed for at møde andres følelsesmæssige udtryk og behov og selv have mulighed for at vise sine udtryk og behov 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ respektere et ja eller nej ▪ være rollemodel ▪ være vejledere i konfliktsituationer. ▪ lytte til barnet og hjælpe barnet med at sætte ord på følelser og begivenheder ▪ lave emnearbejde om f.eks. følelser. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ klart siger til og fra overfor børn og voksne ▪ kan beskrive hvad de føler ▪ selv kan sætte ord på deres og andres følelser og behov

Tema: Sprog

Mål	Indhold	Evaluering
Børn skal have	Det vil vi gøre ved at	Målene er nået, når børnene
Samspil	<ul style="list-style-type: none"> ▪ støtte barnet i at spørge om lov til at deltage i andres børns leg ▪ være en klar og tydelig voksen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ selv er i stand til at komme med i andre børns leg ▪ spørger om hjælp ▪ selv klarer ting ▪ kan løse konflikter
Kommunikation	<ul style="list-style-type: none"> ▪ højtlesning ▪ gennem leg ▪ lytte og spørge til det barnet fortæller ▪ synge, gætte gåder, rim og remser ▪ samtaler ved spisning mellem barn/børn/voksen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spørger om vi skal læse en historie ▪ leger med andre børn og voksne ▪ frit og gerne fortæller om deres oplevelser ▪ synger, rimer og remser, fortæller gåder og vittigheder og opsøger disse i bøger ▪ kan føre en længere samtale
Opmærksomhed	<ul style="list-style-type: none"> ▪ der er perioder med ro ▪ vigtige informationer er tydelige og ikke for mange på en gang ▪ give barnet tid ▪ Være nærværende	<ul style="list-style-type: none"> ▪ forstår de beskeder der er givet, kan udføre det de er blevet bedt om ▪ er opmærksomme og lytter
Sprogforståelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ se, røre, gøre og høre ▪ højtlesning, sange, m.m. ▪ give opmuntring og ros ▪ svare uddybende på børns spørgsmål ▪ lytte og snakke med børnene ▪ Husk kropssprogets betydning ▪ hjælpe børnene med at sætte ord på deres følelser	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ved hvordan ting hænger sammen, fx varme, tøvejr, sne smelter til vand ▪ stiller os spørgsmål ▪ synger, rimer og remser uden voksen igangsættelse ▪ forstår de elementære følelser glad/sur, ked af det, bange osv.

<p>Sproglig bevidsthed</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ anvende sanglege og børnesange ▪ anvende rim og remser og rytmer ▪ synge det vi ser, laver og gør ▪ inspirere børnene til at udforske skriftsprog ▪ at etablere et skrivehjørne ▪ bruge det børnene skriver ▪ højtlesning ▪ Opmuntre børnene til at bruge legeskrivning ▪ Skrive huskesedler sammen med børnene og på den måde være model for skrivningen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ synger, rimer og remser og opfordrer til denne aktivitet ▪ kan skrive dets navn eller at det skriver.
<p>Ordudvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bruge sprogposer som sangposer, begrebsposer, eventyrposer m.m. ▪ historielæsning ▪ tale med børnene ▪ tale sammen med barnet om det i har oplevet, læst eller film vi har set ▪ lytte til barnet, hjælpe barnet med at sætte ord på fx følelser ▪ give barnet mange førstehåndserfaringer, fx Besøg på bondegård, Falck osv. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ har mange ord og kan formulere sig, så en voksen forstår uden at skulle spørge meget ▪ kan fortælle om en oplevelse eller digte en historie af fri fantasi ▪ gerne vil fortælle om hvad de har oplevet og gerne vil snakke med voksne og børn ▪ kan beskrive hvad det føler
<p>Sætningsproduktion</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tage udgangspunkt i barnets sproglige udvikling ▪ tilpasse ord og sætningslængder ▪ udvide børnenes sproglige kompetencer ▪ bruge bøger til samtale og højtlesning ▪ sætte ord på det vi ser, hører og gør sammen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kan fortælle om hvad det har oplevet eller digte en historie næsten uden støtte fra en voksen.

Tema: Krop og bevægelse

Mål	Indhold	Evaluering
Børn skal have	Det vil vi gøre ved at	Målene er nået når børnene
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at opleve glæde ved at bruge deres krop ▪ mulighed for at udvikle kroppens funktioner og bevægelser. (grov- og fin motorisk)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planlagte aktiviteter, rytmik, gymnastik, gå ture ▪ emnearbejde, smør selv, klippe /klistre, ude/ inde leg, fri leg	<ul style="list-style-type: none"> ▪ er glade for at være med ▪ selv tager initiativ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for tilegnelse af viden om hygiejne ▪ mulighed for tilegnelse af viden om ernæring	<ul style="list-style-type: none"> ▪ faste rutiner f.eks. vaske hænder før spisning, toiletbesøg før håndvask, tørre borde af efter spisning ▪ smør selv dag, emne som fx sund eller usund mad	<ul style="list-style-type: none"> ▪ selv har fået faste rutiner ▪ er bevidste om hvad der er sundt og usundt.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at bruge alle deres sanser	<ul style="list-style-type: none"> ▪ emnearbejde ▪ tilgængelige beskæftigelses materialer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kender deres sanser og ved hvordan de bruges
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at lære egne og andres begrænsninger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planlægge aktiviteter og udøve dem sammen med børnene ▪ lave udfordringer til forskellige alders- og udviklingstrin ▪ opmuntre børnene til at prøve nye ting	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kan sige til og fra ▪ accepterer at alle ikke kan det samme

Tema: Kulturelle udtryksformer og værdier

Mål	Indhold	Evaluering
Børn skal have	Det vil vi gøre ved at	Målene er nået når børnene
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at være sammen med voksne, som kan inspirere og støtte dem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bruge forskellige udtryksformer f.eks. højtlesning, fortællinger, sang, dans, rytmik, teater, dias, mimik 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ er trygge og tør turde - ▪ er glade ved at være med.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at eksperimentere, øve sig og afprøve sig selv 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ give plads og tid til dans, rytmik, teater fortællinger m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ selv tager initiativ ▪ har overskredet personlige grænser ▪ får succesoplevelser
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at bruge forskellige materialer og redskaber 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tilbyde børnene forskellige materialer og redskaber, så de får kendskab til hvordan de bruges, fx slå søm i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ viser interesse og motivation ▪ er blevet bevidst om hvad de kan bruge materialer og redskaber til og spørger til dem
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at deltage i flerkulturelle traditioner og tilbud ▪ mulighed for at mødes med det der er anderledes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ male, lave / høre musik, danse, se teater, lime/ klistre m.m. ▪ gå på slottet, bibliotek, udflugter i lokalområdet ▪ Fastelavn, påske, jul ▪ Inddrage de fremmede kulturer i dagligdagen f.eks. temaer om mad, tøj, traditioner m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ har deltaget og har haft gode oplevelser med det ▪ når alle børn er en naturlig del af vores dagligdag

Tema: Naturen og naturfænomener

Mål	Indhold	Evaluering
Børn skal have	Det vil vi gøre ved at	Målene er nået når børnene
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at opleve glæde ved at ▪ være i naturen ▪ mulighed for at udvikle respekt for natur og miljø 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ være i naturen på forskellige årstider ▪ voksne skal være nærværende og engageret i forhold til børnenes nysgerrighed. ▪ voksne skal være rollemodel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bliver bevidste om naturens betydning ▪ kan færdes i naturen uden at ødelægge den
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at opleve naturen med alle sanser ▪ mulighed for at bruge kroppen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ være ude på alle årstider ▪ finde planter, dyr, se føle smage og mærke dem ▪ f.eks. springe over bække, klatre i træer m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ selv er opmærksomme, nysgerrige og spændte ▪ kender dyr, planter ved navn ▪ genkender dyr og planter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at opleve naturen som et rum til at lege i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tid til fordybelse ▪ tid til at nyde naturen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ når børnene vil være ude i naturen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mulighed for at opleve og udforske naturen. ▪ mulighed for at bruge deres erfaringer med naturfænomener. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ projekter f.eks. høst, efterår. Så se det spire ▪ være ude hver dag ▪ Tage naturen med hjem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ er aktive i naturen i alt slags vejr

Børn med behov for en særlig pædagogisk indsats

Børn med særlig behov er børn, hvis udvikling ikke – helt eller delvis – tilgodeses i den almindelige børnehavedag. Der er tale om børn, hvor personalet må gribe til særlige midler eller en øget indsats for at sikre barnet den bedst mulige udvikling – eller må anmode om specialistbistand.

På baggrund af barnesynet og den valgte pædagogik i distriktet, er udgangspunktet respekt for det enkelte barn og dets stærke sider. Der er plads til alle i institutionen, og barnet inddrages i dagligdagen med egne forudsætninger.

Børn med særlige behov er hele personalegruppens ansvar, derfor kan der hentes hjælp hos kolleger.

Er der tale om tale-sprog børn, udfærdiges en Trass-screening af barnet som bilag til henvisningsskemaet.

Er der tale om andre udviklingsproblemer, udfærdiges en Kuno Beller udviklingsbeskrivelse som bilag til henvisningsskemaet.

Forældrene inddrages, så snart vi har en formodning om, at der er behov for en særlig indsats.

Det er lederen og primærpædagogen, der er ansvarlig for at indhente specialist bistand, med henblik på rådgivning af personale eller medvirken i en handleplan.